

Kamer van volksvertegenwoordigers

Stemmingen

Algemeen

In parlementen worden beslissingen genomen die het leven van de burgers grondig beïnvloeden. Omwille van het belang van die parlementaire beslissingen (bv. goedkeuring van wetten) worden procedures gevolgd die als doel hebben na te gaan of een voldoende meerderheid van de volksvertegenwoordiging de maatregelen steunen.

Democratie gaat er immers vanuit dat maatregelen die door een meerderheid gesteund worden, ook de meeste kans maken om goed toegepast te worden door de bevolking.

De parlementaire beslissingsmethode bij uitstek is de stemming. Door de stemming wordt nagegaan of een bepaald voorstel de goedkeuring van de volksvertegenwoordiging wegdraagt.

In de stemmingsprocedure zijn twee begrippen van belang.

➤ Het aanwezigheidsquorum:

Om te vermijden dat een beperkt aantal parlementsleden de stemmingen naar hun hand zouden zetten, wordt, om een geldige stemming te hebben, een minimumaantal parlementsleden bepaald dat bij de stemming aanwezig moet zijn.

➤ De meerderheid:

In een democratie worden beslissingen meerderheid tegen minderheid genomen. De meerderheid is doorgaans de helft plus één. Soms wordt de lat hoger gelegd als het gaat om zeer belangrijke beslissingen (bv. grondwetsherzieningen). De bedoeling hiervan is de minderheid te beschermen.

Meerderheden

▶ Absolute of volstrekte meerderheid

Artikel 53 van de Grondwet bepaalt dat elk besluit bij volstrekte meerderheid van stemmen genomen wordt. Staking van stemmen (d.i. evenveel voor- als tegenstemmen) staat gelijk met een verwerping.¹

Er is steeds een aanwezigheidsquorum van de helft plus één (= 76 Kamerleden) vereist.

AANWEZIG	JA-STEMMEN
Min. helft + één (= 76 Kamerleden)	helft + één van de uitgebrachte stemmen

▶ Bijzondere meerderheid

Dit is een gekwalificeerde meerderheid van twee derden. Deze meerderheid is vereist voor een herziening van de Grondwet (artikel 195 Grondwet) en ook voor een wijziging van de nummering en de onderverdelingen van de Grondwet (artikel 198 Grondwet).

Er is in dit geval ook een aanwezigheidsquorum van twee derden (= 100 Kamerleden) vereist.

AANWEZIG	JA-STEMMEN
Min. twee derden (= 100 Kamerleden)	twee derden van de uitgebrachte stemmen

¹ Ook de benoemingen en de voordrachten waartoe de Kamer moet overgaan gebeuren bij volstrekte meerderheid. Als deze meerderheid niet kan gevonden worden, volstaat bij de derde stemming de betrekkelijke meerderheid. Bij staking van stemmen is het lid met de grootste anciënniteit benoemd.

▶ Versterkte gekwalificeerde meerderheid

In sommige gevallen is een versterkte gekwalificeerde meerderheid vereist (artikel 4 van de Grondwet):

- ▶ Een volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen in elke taalgroep.
- ▶ Bovendien een meerderheid van twee derden van de uitgebrachte stemmen in beide taalgroepen samen.

In dit geval is een aanwezigheidsquorum van een meerderheid van de leden van elke taalgroep vereist.

Deze meerderheid is onder meer vereist voor de wijziging van de taalgrens (artikel 4 van de Grondwet); het plaatsen van gebieden onder het rechtstreekse gezag van de federale uitvoerende macht (artikel 5 van de Grondwet); de oprichting van gewestelijke organen (artikel 39 van de Grondwet); de wijziging van de waarborgen van Nederlands- en Franstaligen bij de verkiezingen van de Kamer van volksvertegenwoordigers in de vroegere provincie Brabant (artikel 63 van de Grondwet); de uitbreiding van de bicamerale en de optioneel bicamerale wetgevingsprocedures (artikelen 77 en 78 van de Grondwet); de samenstelling en de werking van de Gemeenschaps- en Gewestparlementen en -regeringen, met uitzondering van het parlement en de regering van de Duitstalige Gemeenschap (artikelen 118 en 121 van de Grondwet); de wijze waarop de Vlaamse en de Franse Gemeenschap respectievelijk de bevoegdheden van het Vlaamse en het Waalse Gewest kunnen uitoefenen (artikel 137 van de Grondwet); de regeling van de belangenconflicten (artikel 143 van de Grondwet); het wijzigen van enkele essentiële elementen van de organisatie van het gerechtelijk arrondissement Brussel en van sommige bepalingen betreffende de algemene vergadering van de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (artikelen 157*bis* en 160 van de Grondwet); het financieringstelsel van de Gemeenschappen en de Gewesten, met uitzondering van de Duitstalige Gemeenschap (artikelen 175 en 177 van de Grondwet).

AANWEZIG

helft + één van elke taalgroep

JA-STEMMEN

helft + één van de uitgebrachte stemmen in elke taalgroep

twee derden in beide taalgroepen samen

■ Wijze van stemmen

Het Reglement van de Kamer voorziet in drie stemwijzen:

▶ Stemming bij naamafroeping (= elektronische stemming)

Vroeger werden de namen van de parlementsleden één voor één alfabetisch afgeroepen en konden ze meedelen of ze voor of tegen stemden dan wel zich onthielden. Sinds 1955 wordt elektronisch gestemd. De elektronische stemming wordt gelijkgesteld met de stemming bij naamafroeping en is de meest voorkomende stemwijze.

In een aantal gevallen is deze stemwijze verplicht:

- ▶ de stemming tot besluit van de debatten over een regeringsverklaring;
- ▶ de stemming over de wetten in hun geheel;
- ▶ als ten minste acht leden een naamstemming vragen.

▶ Stemming bij zitten en opstaan

In minder belangrijke gevallen, waar het vlug moet gaan en waar een uitgesproken meerderheid vermoed wordt, wordt de techniek van zitten en opstaan toegepast. Deze stemming is anoniem: het is nadien onmogelijk te weten wie voor of tegen heeft gestemd. Indien het resultaat twijfelachtig is, wordt herbegonnen of elektronisch gestemd.

Deze wijze van stemmen kan worden toegepast bij de stemming over amendementen en artikels of nog bij een stemming over de urgentie.

▶ Geheime stemming

In principe zijn de stemmingen openbaar. De burger moet kunnen nagaan welke houding een volksvertegenwoordiger heeft aangenomen. Dit is een democratisch principe. Zo zijn stemmingen over wetsontwerpen of -voorstellen steeds openbaar krachtens de Grondwet. Er bestaan geen geheime stemmingen op wetgevend vlak. Stemmingen over benoemingen en voordrachten (vb. raadsheren van het Rekenhof) verlopen daarentegen geheim.